

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **116837** (13) **C2**
(51) МПК

F04C 2/08 (2006.01)

F04C 2/16 (2006.01)

F04C 2/18 (2006.01)

F01C 1/16 (2006.01)

F01C 1/18 (2006.01)

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

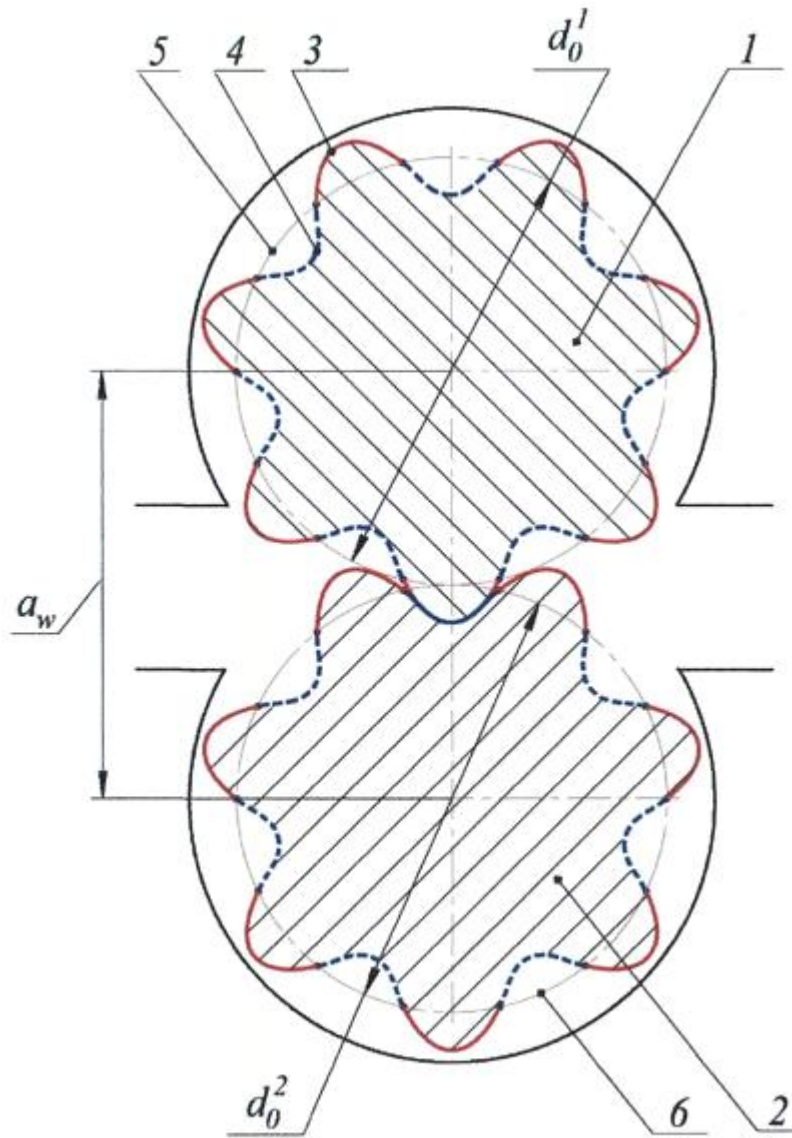
(21) Номер заявки: а 2016 10185 (22) Дата подання заявки: 06.10.2016 (24) Дата, з якої є чинними права на винахід: 10.05.2018 (41) Публікація відомостей про заяву: 10.04.2018, Бюл.№ 7 (46) Публікація відомостей про видачу патенту: 10.05.2018, Бюл.№ 9	(72) Винахідник(и): Гнатюк Андрій Олександрович (UA), Скібінський Олександр Іванович (UA), Підгаєцький Михайло Матвійович (UA), Селєхова Валентина Миколаївна (UA) (73) Власник(и): Гнатюк Андрій Олександрович, вул. Нижня п'ятихатська, 20, кв. 32, селище Гірниче, м. Кропивницький, 25019 (UA) (56) Перелік документів, взятих до уваги експертизою: US 2014271314 A1, 18.09.2014 JP 2012510584 A, 10.05.2012 US2010104463 A1, 29.04.2010 US 3209611 A, 05.10.1965 SU 1413274 A1, 30.07.1988 UA 59521 A, 15.09.2003 US 6769891 B2, 03.08.2004

(54) ЗАЧЕПЛЕННЯ КОЛІС ШЕСТЕРЕННОЇ ГІДРОМАШИНИ БЕЗ ЗАЩЕМЛЕНОГО ОБ'ЄМУ

(57) Реферат:

Зачеплення коліс шестеренної гідромашини без защемленого об'єму утворюється двома зубчатими колесами. Для створення зачеплення без защемленого об'єму з довільними кількостями зубів профіль зуба колеса в торцевому перерізі окреслений двома кривими - коловою синусоїдою, яка формує виступ зуба, і дискримінантною кривою, яка формує западину і утворюється як огинаюча множини положень колової синусоїди при обкаті її початкового кола навколо початкового кола дискримінантної кривої.

UA 116837 C2

Фиг. 1

Винахід стосується галузі гідромашинобудування, а саме конструкції зубчатих коліс об'ємних гідромашин і може бути використаний в шестеренних насосах зовнішнього зачеплення із низьким рівнем шуму.

Прототипом є зачеплення без защемленого об'єму для об'ємних шестеренних гідромашин [US 6769891 B2, 03.08.2004], яке утворюється двома зубчатими колесами, кожне з яких має вінець зубів з профілем, який знаходиться в межах поля допуску $\pm 1/20$ глибини зуба відносно до теоретичного профілю, який визначається натуральною функцією сплайна, що проходить через множину вузлових точок, які мають попередньо встановлені координати (X;Y). Початок координат знаходиться в центрі початкового кола зубчатого колеса. Натуральна функція сплайна вибирається з однієї із груп координат, представлених в таблицях 1-6 [див. US 6769891], яким відповідають зубчаті колеса із числом зубів 5, 6, 7, 8, 9 і 10 відповідно.

Недоліком даного зачеплення є фіксовані кількості зубів (від 5 до 10), що обмежує область його застосування в гідромашинах, де необхідна більша або менша кількість зубів. Окрім цього, залишається невідомим походження координат (X;Y) вузлових точок, за якими будується сплайн.

В основу винаходу поставлена задача створення зачеплення без защемленого об'єму, яке може мати довільну кількість зубів і в якому розподіл точок профілю описується функціональними залежностями типу $X = f(\varphi)$ і $Y = f(\varphi)$, що дозволить розширити межі застосування зачеплення та дасть можливість автоматизації процесу генерації профілів зубчатих коліс.

Поставлена задача вирішується тим, що профіль зуба колеса в торцевому перерізі окреслений двома кривими - коловою синусоїдою, яка формує виступ зуба і дискримінантною кривою, яка формує западину і утворюється як огинаюча множини положень колової синусоїди при обкаті її початкового кола навколо початкового кола дискримінантної кривої. Точки спряження кривих виступу на і западини зуба лежить на початковому колі, а діаметри початкових кіл зубчатих коліс в зачепленні рівні.

Суть винаходу пояснюється кресленнями, де на фіг. 1 показано загальний вигляд зачеплення в торцевому перерізі; на фіг. 2 показано множину положень кругової синусоїди та її огинаючу; на фіг. 3 зображено суміщення кругової синусоїди і дискримінантної кривої; на фіг. 4 зображена остаточна форма зуба; на фіг. 5 зображено зачеплення коліс з гвинтовою формою зуба.

Зачеплення коліс шестеренної гідромашини без защемленого об'єму, яке утворюється двома зубчатими колесами 1 і 2 (фіг. 1), профіль зуба яких в торцевому перерізі описується двома кривими - коловою синусоїдою 3, яка описує виступ зуба і дискримінантною кривою 4, яка описує западину і утворюється як огинаюча множини положень колової синусоїди 3 (фіг. 2) при обкаті її початкового кола 5, навколо початкового кола 6 дискримінантної кривої 4. Точки T1 і T2 (фіг. 3) спряження кривих виступу 3 і западини 4 зуба лежить на початковому колі, а діаметри початкових кіл зубчатих коліс в зачепленні рівні

$$(d_0^1 = d_0^2).$$

Кругова синусоїда 3 задається параметричними рівняннями:

$$x(\varphi) = m \cdot (Z + \lambda \cdot f(\varphi)) \cdot \cos\left(\frac{\varphi}{Z}\right)$$

$$y(\varphi) = m \cdot (Z + \lambda \cdot f(\varphi)) \cdot \sin\left(\frac{\varphi}{Z}\right)$$

де m - модуль зачеплення;

Z - кількість зубів колеса;

λ - коефіцієнт висоти зуба;

$f(\varphi)$ - функція, що може приймати значення $\sin(\varphi)$, $\cos(\varphi)$, $\arctg(\cos(\varphi))$;

φ - кутовий параметр побудови;

Міжосьова відстань a_w визначається за формулою:

$$a_w = 2 \cdot m \cdot Z.$$

Діаметри початкових кіл коліс зачеплення визначатимуться за формулою:

$$d_0^1 = d_0^2 = 2 \cdot m \cdot Z.$$

Область визначення кутового параметра φ для побудови повного профілю 3, лежить в межах $0 \dots 360 \cdot Z$. Дискримінантна крива 4 описується наступними параметричними рівняннями:

$$X(\varphi) = a_w \cdot \cos(\psi(\varphi)) - x(\varphi) \cdot \cos(2 \cdot \psi(\varphi)) + y(\varphi) \cdot \sin(2 \cdot \psi(\varphi))$$

$$Y(\varphi) = a_w \cdot \sin(\psi(\varphi)) - y(\varphi) \cdot \cos(2 \cdot \psi(\varphi)) - x(\varphi) \cdot \sin(2 \cdot \psi(\varphi)),$$

де $\psi(\varphi)$ - функція зв'язку параметра φ , який визначає положення точки кругової синусоїди 3 і параметра ψ , який визначає положення кривої 3 із множини (фіг. 2).

5 Для утворення форми зуба, криві 3 і 4 необхідно сумістити (фіг. 3) таким чином, щоб вони мали спільний центр початкових кіл. Після чого ділянка дискримінантної кривої 4 на проміжку між точками T1-T2 відтинається (фіг. 4). Одночасно на ділянках між точками T1-T4 і T2-T3 відтинаються ділянки кривої 3, а залишені після відтинання ділянки формують остаточний профіль зуба на ділянці $360^\circ/Z$.

10 Для зменшення шуму і вібрацій під час роботи, зачеплення доцільно виконати гвинтовим (фіг. 5), що надасть зачепленню позитивні властивості, притаманні передачам із криволінійними зуб'ями.

15 Перевагою заявленого зачеплення є можливість створення зубчатих коліс з будь-якими конструктивними параметрами, не обмежуючись числом зубів і габаритами, що дає змогу розширити область його застосування. Така конфігурація зубів коліс забезпечує плавність ходу та відсутність герметично відокремленого об'єму рідини в міжзубових камерах, як це має місце у евольвентних передачах, що забезпечить зниження пульсацій.

ФОРМУЛА ВИНАХОДУ

20 1. Зачеплення коліс шестеренної гідромашини без защемленого об'єму, яке утворюється двома зубчатими колесами, яке **відрізняється** тим, що профіль зуба колеса в торцевому перерізі окреслений двома кривими - коловою синусоїдою, яка формує виступ зуба, і дискримінантною кривою, яка формує западину і утворюється як огинаюча множини положень колової синусоїди при обкаті її початкового кола навколо початкового кола дискримінантної кривої.

25 2. Зачеплення за п. 1, яке **відрізняється** тим, що точки спряження кривих виступу і западини зуба лежить на початковому колі, а діаметри початкових кіл зубчатих коліс в зачепленні рівні.

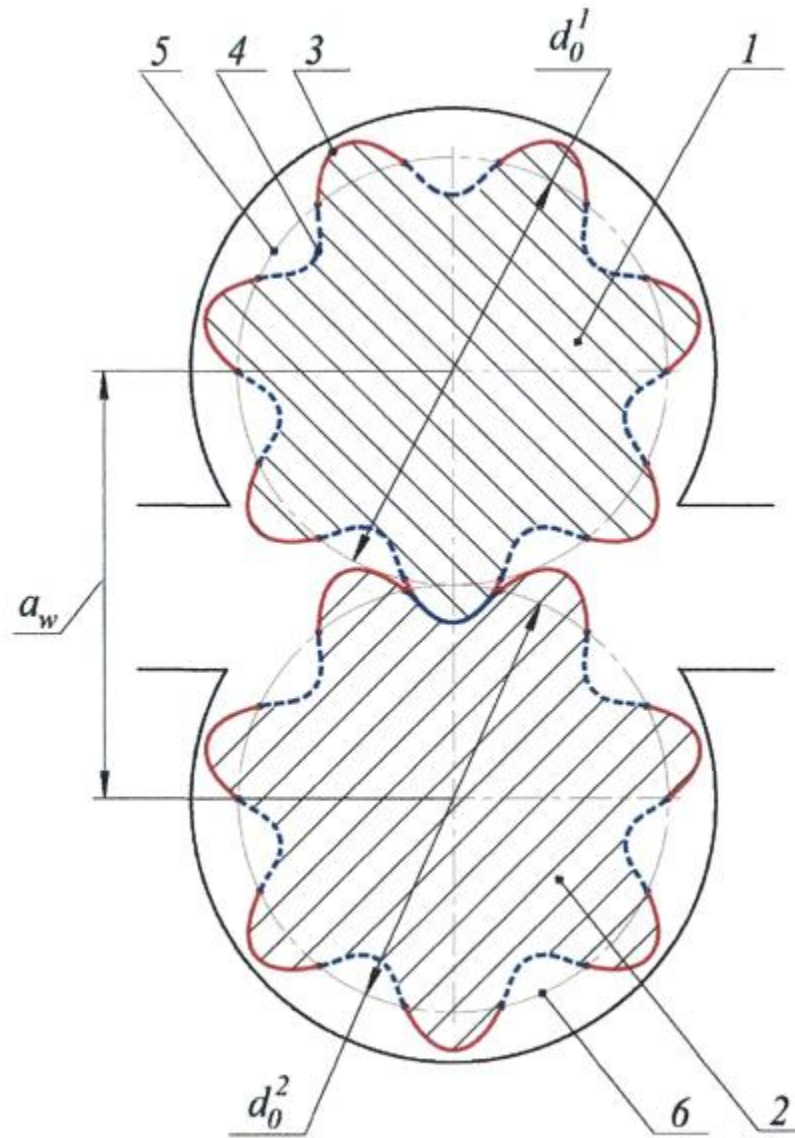
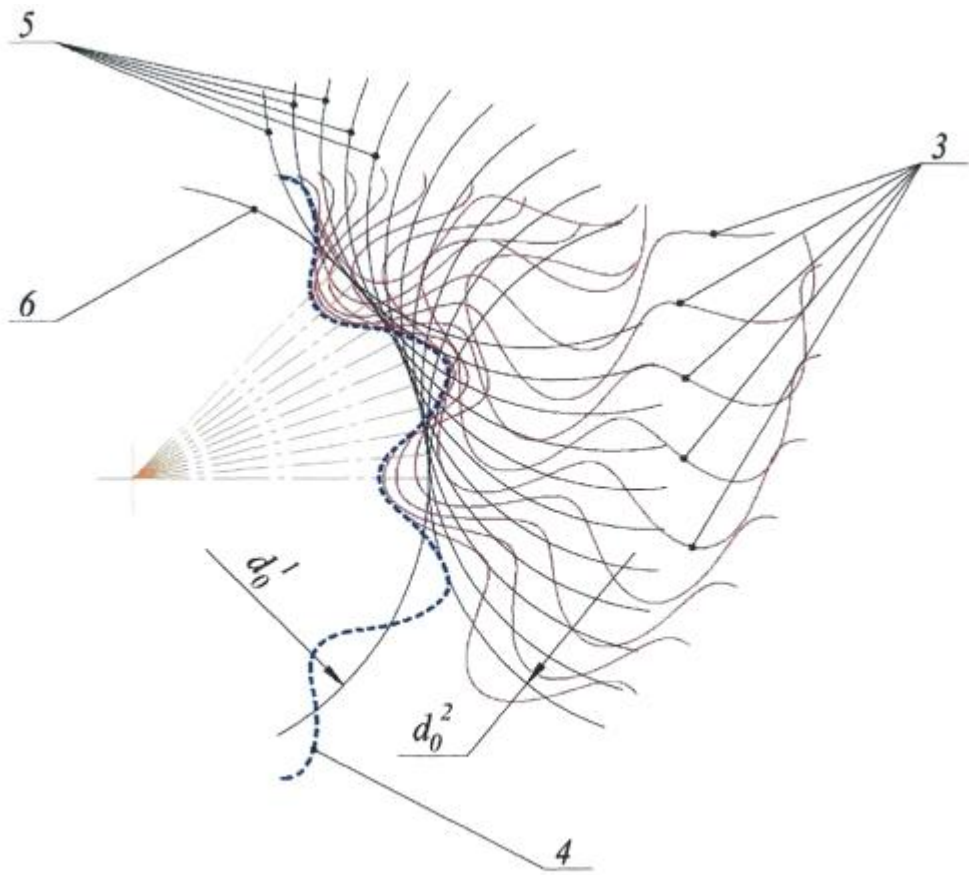
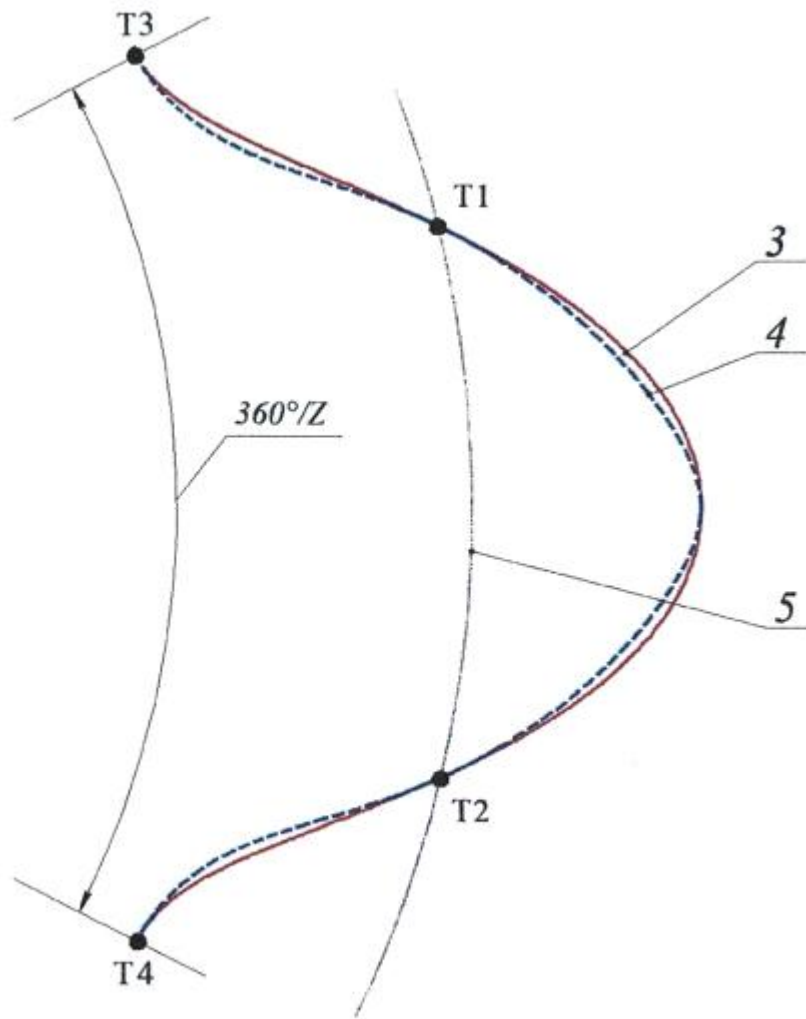

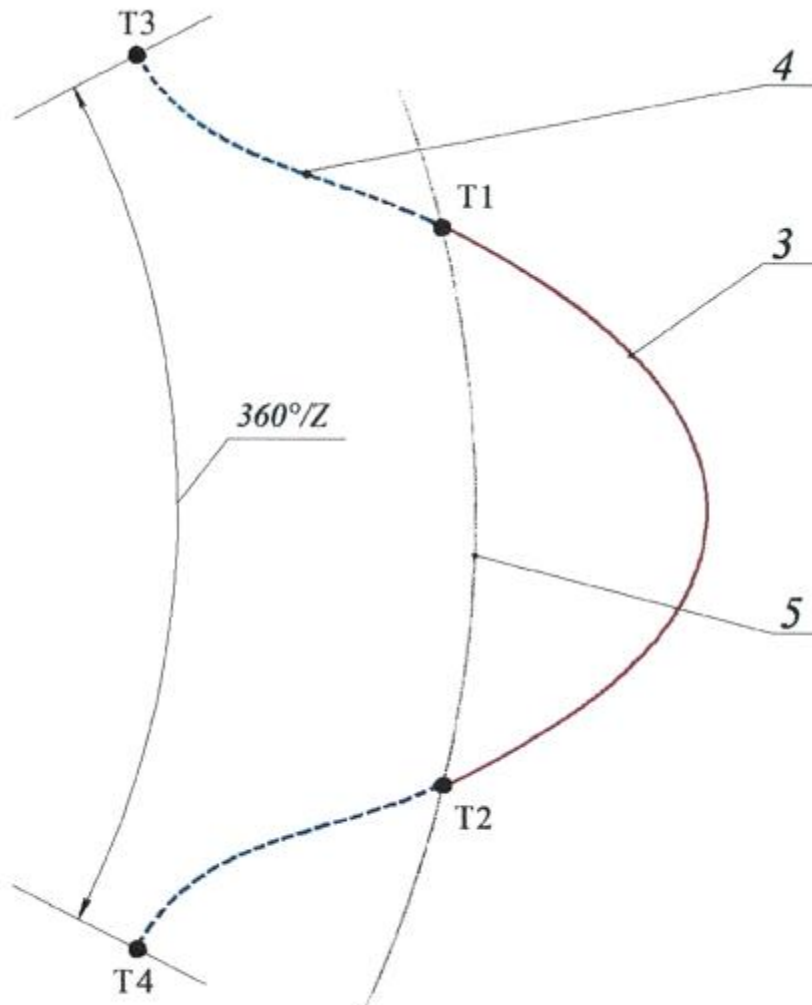
Fig. 1

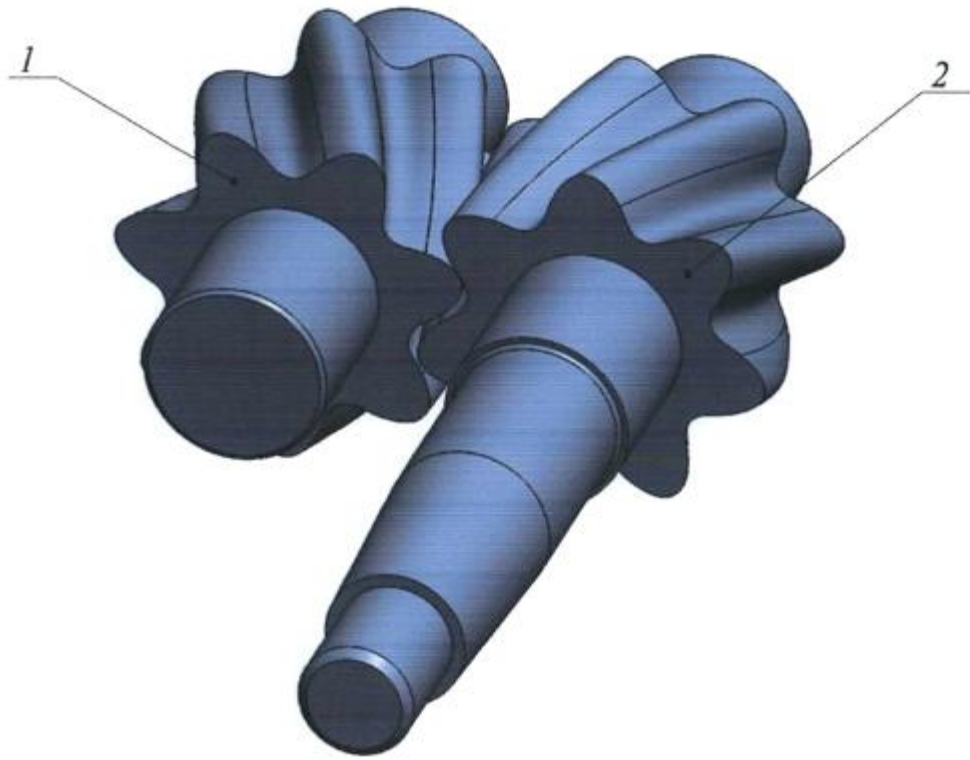
Фиг. 2

Фиг. 3

Фиг. 4

Фіг. 5

Комп'ютерна верстка В. Мацело

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601